

Beskæring af solbær

Pruning of black currant

O. VANG-PETERSEN

Resumé

Beskæring af solbær er udført som alm. beskæring og som maskinel beskæring. Alm. beskæring omfattede fjernelse af syge og/eller stærkt hængende grene og en beskeden udtynding i buskene. Maskinel beskæring omfattede en klipning af buskenes sider i en vinkel på 45° og fjernelse af syge grene i øvrigt. Begge metoder er udført enten vin-

ter eller efter blomstring. Målt på udbytte og størrelse af bær var der ikke forskel på de to metoder. Beskæring vinter eller efter blomstring gav ikke forskel i udbytte af bær, men efter beskæring om vinteren fandtes større bær. Den maskinelle beskæring gav flere grenstumper i de høstede bær, mest ved den sene beskæring, men dog ikke i mængder af betydning.

Nøgleord: Solbær, beskæring, metode, tidspunkt.

Summary

Pruning of black currants was done either by hand or mechanically. Pruning by hand consisted of removing damaged branches and a slight thinning of older branches. Mechanical pruning only involved cutting the bushes at an angle of 45°. Only damaged branches were removed in the bushes by hand. Pruning was done either during

the winter or just after bloom. The two methods showed no difference in yield or size of berries, however berries were larger, when pruning was done in wintertime. In one year pieces of dead branches were found in the harvested berries. Mechanical pruning, especially after bloom, yielded most of these.

Key words: Black currant, pruning, method, time.

Indledning

I bestræbelserne på at mekanisere dyrkning af solbær indgår også beskæring af buskene, der kan være ret arbejdskrævende (3, 5, 6). Ud over at fjerne beskadigede grene anses det for gavnligt med en udtynding blandt ældre skud for derved at give plads til en fornyelse af grenene.

Metoder for beskæring og effekt af disse er tidligere undersøgt. Som hovedresultat foreligger, at beskæring bør indskrænkes til et nødvendigt minimum, idet beskårne buske bærer mindre mængde

frugt end ubeskårne buske. Ved beskæring opnås ganske vist, at bærene bliver større (2, 5), men det er ikke altid en fordel (4). Mere systematiske metoder eksisterer dog også, hvor antal timer til beskæring andrager op til 200 pr. ha og år (6).

Af hensyn til færdsel i plantningen er det ofte nødvendigt enten at bruge stor afstand mellem rækkerne eller at afskære buskenes sider. Et muligt alternativ til en arbejdskrævende beskæring ved håndkraft er at anvende en hækklipper, mon-

teret på en traktor. Det bliver da muligt med en mindre afstand mellem rækkerne, hvilket i et vist omfang kan kompensere for tab af udbytte ved afskæring. En sådan fremgangsmåde er anvendt i enkelte plantninger i praksis (1), hvorfor effekt af metoden er undersøgt i nærværende forsøg.

Materiale og metode

Etårige buske af sorten 'Risager' blev plantet forår 1979 med 0,8 m mellem buskene og 3,0 m mellem rækkerne. Heri blev indlagt forsøg med beskæring efter følgende plan:

1. Alm. beskæring med håndværktøj
Pruning by hand
2. Beskæring af buskenes sider med hækklipper
Pruning by hedge cutter
 1. Beskæring om vinteren
Pruning during the winter
 2. Beskæring efter blomstring
Pruning after bloom

Almindelig beskæring blev udført ved, at beskadede eller stærkt hængende grene blev fjernet. Derefter blev der foretaget en yderligere udtynding i skuddene efter behov, idet der tilstræbtes så lidt beskæring som muligt.

Det var ikke muligt at anvende hækklipper til forsøgsbehandling. Derfor blev denne efterlignet ved, at alle skud og grene blev afklippet på langs ad rækken efter en linie, lagt fra buskbasis med en hældning på 45°.

For at sikre en god etablering blev buskene vandt de første to år med tilførsel af ekstra kvælstof

ved vanding. Buskene er i øvrigt gødet efter bladanalyser og sprøjtet for sygdomme og skadedyr efter god praksis igennem forsøgsperioden.

Resultater

Det fysiske resultat for transport i plantningen kan bedst beskrives som vist i fig. 1. Med den givne rækkeafstand på 3,0 m, en buskhøjde på 0,8 m og en udhængende sort som 'Risager' blev køregangen mellem rækkerne stor set øget fra 0,6 til 1,2 m. Buske, der blev beskåret efter blomstring, viste så ringe genvækst, at snittet efter beskæring stod klart ved bærhøst. Ved beskæring om vinteren var der nogen genvækst, der indskrænkede køregangen en ubetydelighed.

Table 1. Effekt af beskæring og tidspunkt for beskæring. Gennemsnit 1983-86.

Effect of pruning and pruning time. Average of four years 1983-86.

Behandling	Udbytte kg/busk	Bærvægt g/100 bær
<i>Treatment</i>	<i>Yield</i>	<i>Berryweight</i>
Håndbeskåret	1,28	70
Hækklipper	1,40	70
sign.	-	-
Efter blomstring	1,33	69
Vinter	1,35	72
sign.	-	*

* P = 95%

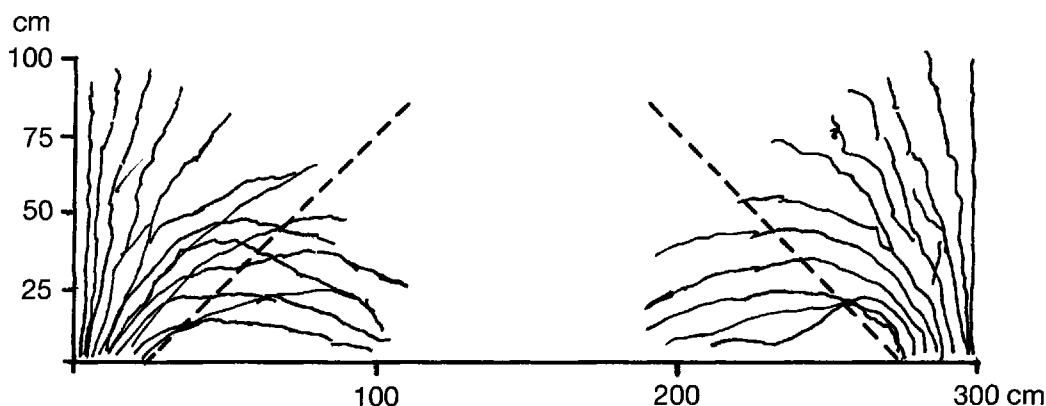

Fig. 1. Figuren viser, hvordan snittet lægges. Alle grene under den stiplede linie afskæres.
Branches below the dash line are cut.

Der er ikke fundet forskel på udbytte af bær efter de 2 beskæremåder. Heller ikke bærrenes størrelse er påvirket. Tilsvarende var der ikke forskel på udbytte ved forskellige beskæretider, mens bærrerne blev lidt større efter beskæring om vinteren.

Tablet 2. Grenstumper i høstede bær 1986.
Pieces of branches in the harvested berries 1986.

Behandling <i>Treatment</i>	g/busk <i>g/bush</i>
Håndbeskåret	4,5
Hækklipper sign.	10,9 *
Efter blomstring	8,9
Vinter sign.	6,5 *

* P = 95%

Beskæring med hækklipper vil i mange tilfælde medføre, at grenene afskæres umiddelbart under eller midt imellem nodierne. Typisk medfører det, at stykket efter sidst bevarede node på grenene visner. I 1986 knækkede mange af disse visne grenspidser af ved høst af bærrerne.

Ved hækklippede buske var mængden af grenstykker i de høstede bær fordoblet. Også den sene beskæring gav en højere mængde afbrækkede grene i sammenligning med beskæring om vinteren.

Diskussion og konklusion

Den anvendte metode egner sig kun til at vurdere resultatet af beskæring. Hvorvidt den maskinelle beskæring er hurtigere og evt. beskadiger buskene mere, kan ikke bedømmes. Under beskærearbejdet er der anvendt en fast vinkel til at skære efter, således at snittet var helt svarende til anvendelse af en knivbjælke. Denne beskæreform fjerner selvsagt de yngste dele på siden af busken, mens en håndbeskæring i højere grad fjerner både ungt og ældre materiale. Til gengæld

efterlader den maskinelle beskæring mere grenmateriale inde i buskene, og totalt set er der næppe forskel i graden af beskæring.

Der er da heller ikke fundet forskel i udbytte og størrelse af bær, hvilket derfor er i overensstemmelse med, hvad der anses for almindeligt gældende. Når bærrerne bliver større efter beskæring om vinteren end efter blomstring, hænger det sammen med, at der her er færre blomsteranlæg ved blomstring. Med samme procentuelle ansættning af bær er der derfor sket en reduktion af bærantallet allerede på dette tidspunkt. Det er almindeligt antaget, at tidlig udtynding virker kraftigere end sen udtynding. Til industriel anvendelse tillægges bærrenes størrelse normalt ingen betydning (4), hvorimod bær til frisk konsum nok bør være så store som muligt.

Grenstumper og andre fremmede elementer i den høstede råvare må anses for uheldigt. Den maskinelle beskæring har øget mængden, men der er dog tale om en så beskeden mængde, at det må anses for at være uden betydning.

Forsøget viser, at en maskinel metode til beskæring, der som resultat giver en beskæring lignende den her anvendte, kan anvendes uden negativ effekt på udbytte og kvalitet af bær.

Litteratur

1. Andersen, S. R. 1978. Beskæring af solbærbuske til maskinhøst. *Frugtavleren* 4, 162-163.
2. Anonym 1956. Forsøg med beskæring af solbærbuske. Statens Planteavlsforsøg, Meddelelse nr. 554.
3. *Bush Fruits*. 1976. Reference Book 4. Hughes, H. J. (ed.) MAFF. London. ISBN 0-11-240527-4.
4. Daugaard, H. og Vang-Petersen, O. 1982. Solbærsorter til mekanisk høst. Statens Planteavlsforsøg, Beretning nr. S 1617. Tidsskr. Planteavl 86, 450.
5. Groven, I. 1961. Forsøg med beskæring af solbær- og stikkelsbærbuske. Tidsskr. Planteavl 65, 369-383.
6. Keipert, K. 1981. Beerenoest. Eugen Ulmer Verlag. Stuttgart. ISBN 3-8001-5517-6.

Manuskript modtaget den 1. februar 1988.